

ÖRERYDS FLYKTINGLÄGER

I Öreryd står en minnessten med texten *Öreryds flyktingläger 1940–1946*. Det är ett vittnesmål från andra världskriget då den glesa kyrkbyn med 300 invånare blev Sveriges största mottagningscentral för norska flyktingar. Vid krigsslutet hade över 40 000 norrmän passerat Örerydsläget.

Från det av Nazityskland ockuperade Norge kom de första flyktingarna till Öreryd den 16 mars 1941. För dessa nyanlända väntade rutinkontroller med registrering och medicinska undersökningar. I tuffa förhör avslöjades också tyskvänliga quislingar som kommit för att spionera, men om allt var i sin ordning utdelades norska pass, kläder och informationshäftet *Veiledning for Nordmenn i Sverige*.

Livet i lägerbarackerna kunde bli långtråkigt och frustrerande. Här satt man i glesbygd, långt till närmsta stad och utan sysselsättning. Många kände ilska gentemot den svenska regeringen som ansågs springa Nazitysklands ärenden. När tyska soldater tilläts transporter över Sveriges järnvägar utbröt protester.

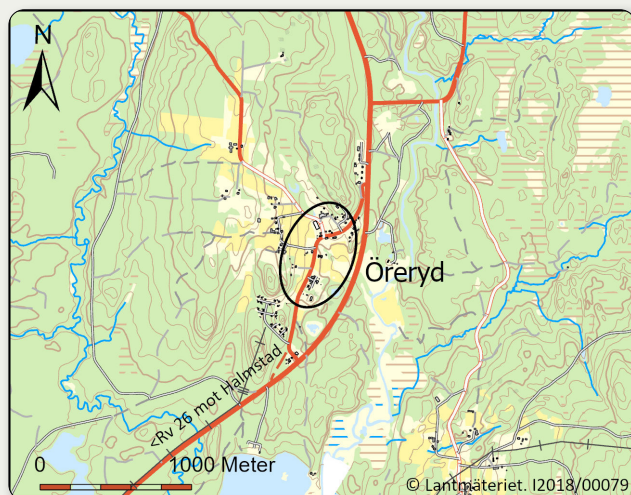
Trots krigets vemod knöts starka band mellan Örerydsborna och norrmännen. Om kvällarna anordnades bio och teateruppvisningar. På Elsas kafé kunde man till pianospel och doften av kaffe drömma sig bort. Under helgpermissionerna kunde kärlek uppstå på dansbanor.

Åren 1943–1945 utvecklades Öreryd till en övningsplats för norska reservpoliserna som förberedelse inför Nazitysklands kapitulation. Sommaren efter krigsslutet anlände polska och judiska överlevare från koncentrationslägren. För dessa, som förlorat allt, blev Öreryd ett första steg mot läkedom.

Våra dagars minnessten står på samma plats som det första flyktingkontoret. Kvar av det stora lägerområdet är bara två baracker, nu ombyggda till missionskyrka. Bakom den gamla byskolan ligger Quislinggölen där avslöjade landsförrädare straffades med att doppas i vattnet.

Baracker i Öreryds flyktingläger 1940–1946. Barackerna är idag rivna. Foto Öreryds hembygdsförening, Public Domain.

Quislinggölen där landsförrädare som avslöjades straffades med dopning i vattnet. Foto Jönköpings läns museum.

Minnesstenen. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 100

HITTA HIT

Öreryds kyrkby, väster om Nissastigen/riksväg 26, mellan Jönköping och Gislaved.

Koordinater: Minnessten
(Fornlämning L1972:7867)
N 6372649 / E 420596
(SWEREF 99 TM) // N 57°
29' 22,14", E 13° 40' 31,45"
(WGS84)

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämnarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 93 kulturmiljöer av riksintresse, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgrändar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturresevat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyttade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

